

's Zomers leven
nomaden met hun vee
op de hooggelegen
steppen; rechts:
vrachtauto waarmee
gedemonteerde joerten,
tijdelijke tentwoningen,
worden vervoerd.

pagina 48, 24-03-2012 © Het Financieele Dagblad Bijlage

Galopperen door Kirgizië

Slapen bij de nomaden en te paard zwerven over de steppen. Geen elektriciteit, geen telefoon of internet. Wel velden vol wilde tulpen, edelweiss en blauwe gentiaan. Door Stef Verhoeven

Sergey, onze chauffeur uit Siberië, staart zwijgzaam naar de afgebroken bumper van zijn Mercedes-bus. Hij heeft er zichtbaar de pee in. Hoe vaardig hij de 'machina' de afgelopen uren ook over de onmogelijke bergweg naar Song-Köl heeft gemanoeuvreerd, deze kuil was zelfs hem te machtig. Twee sigaretten lang zwijgt hij in alle talen. Dan dirigeert hij ons de wagen weer in.

'Waarheen?', vragen mijn vrienden verbaasd als ik ze vertel waar ik mijn zomer ga doorbrengen. Naar Kirgizië dus. Of liever: Kyrgyzstan, zoals de rest van de wereld de voormalige Sovjetrepubliek noemt. Het is niet zo gek dat bijna niemand het land op de wereldkaart kan aanwijzen, want als zodanig bestaat het pas twintig jaar. Alleen de ooit door Stalin bedachte grenzen zijn intact gebleven. Voor de rest heeft het land zichzelf na de ineenstorting van de Sovjet-Unie geheel opnieuw moeten uitvinden.

Dat gaat met vallen en opstaan, aldus onze gids Ulan. Hij is student informatica en verdient in de zomermaanden een centje bij door dwaze Europeanen door zijn vaderland te loodsen. 'Jullie horen alleen van Kirgizië als er weer eens een tank voor de ingang van het parlamentsgebouw staat', klaagt hij. Het concept van de parlementaire democratie valt de Kirgiezen, volk van nomaden en etnische clans, niet altijd mee. 'Straks', glimlacht hij, 'als je op je paard zit en op

FOTO: MARIANNE TUERLINGS

3400 meter hoogte over het bergmeer Song-Köl uitkijkt, zie je Kirgizië op zijn best.'

Jailoo's

Als we de vallei van de hoofdstad Bisjkek achter ons laten, zien we waarom Kirgizië 'het Zwitserland van Centraal-Azië' wordt genoemd. Het ligt niet alleen ingesloten tussen de bergketens van Kazachstan, Oezbekistan, Tadzjikistan en China, het bestaat zelf ook voor 94% uit bergen. Gemiddeld ligt Kirgizië op 2750 meter hoogte, met uitschieters van meer dan 7000 meter.

Van een koel bergklimaat is vandaag weinig te merken, want de temperatuur loopt flink op, tot zo'n 35 graden Celsius. De bergbeken storten zich met volle overgave langs de weg naar beneden. De airco van de bus weigert dienst, maar gelukkig kunnen alle raampjes open. Als in de verte op de onverharde weg een grote Chinese

FOTO: BERTHOLD STEINHILBER - HOLLANDSE HOOGTE

vrachtwagen nadert, knipt Sergey met zijn vingers ten teken dat alle ramen een minuut dicht moeten. Tegen stoflongen, legt Ulan uit. Aan de frequentie van dit ritueel te meten, doet China goede zaken met Kirgizië.

Na een laatste klim, die het uiterste van de Mercedesvergt, volgt de spectaculaire beloning. Achter de uitloper van een gletsjer verschijnen de groene glooiende steppen (jailoos) met in het midden het uitgestrekte staalblauwe bergmeer Song-Köl. De witte stipjes rond het meer blijken de tijdelijke tentwoningen (joerten) te zijn van nomaden die hier met hun paarden en vee in de zomermaanden naartoe trekken.

Om te vieren dat we het joertkamp van gastheer Tolik hebben gevonden, moeten we 'koemis' drinken, de traditionele welkomstdrank. Het is zure gefermenteerde merriemelk, nog het best te vergelijken met licht alcoholische karnemelk. Een wonderdrankje, volgens Tolik: niet alleen goed voor lijf en geest maar ook voor het libido. Beleefd drink ik het kommetje tot de bodem leeg. Gretig schenkt zijn vrouw het nogmaals tot de rand toe vol. Blijven glimlachen.

Villa Kakelbont

Zelfs de meest nuchtere Hollander kan hier op de berg van Tolik niet anders dan zich overgeven aan de romantiek van het nomadische leven. Na een maaltijd van soep met schapenvlees, versgebakken brood en yoghurt worden de paarden gezadeld. Kirgiezen worden te paard geboren en Tolik toont zich een volleerd paardenfluisteraar. Zonder een vraag te stellen, monstert hij met zijn kleine pretogen zijn gasten. Dan wijst hij kordaat het paard aan dat bij je karakter past. Ulan krijgt een felle hengst, ik krijg een meer filosofisch paard dat bij elke afwijkende graspol zijn leven overpeinst. Het is een genot om over de eindeloze jailoo's te zwerven, vol wilde tulpen, edelweiss en blauwe gentiaan.

We rijden zuidwaarts naar het provinciestadje At-Bashy. Dikke Siberische marmotten schieten in hun holen als we passeren. Onderweg worden we begeleid door troepen galopperende paarden. Geen 'wilde' paarden, volgens Ulan, want iedereen hier weet precies wie de eigenaar is van welk paard. At-Bashy is de laatste grote plaats voordat een uitgestrekt niemandsland van tientallen kilometers de grens met China aankondigt. Aan ruimte geen gebrek in Kirgizië, dat met een oppervlakte gelijk aan Groot-Brittannië slechts vijf miljoen inwoners heeft. Het rommelige stadje ligt ingeklemd tussen bergpieken van meer dan 5000 meter. Van-

Als welkom krijgen we de 'wonderdrank' koemis, zure gefermenteerde merriemelk

Van bovenaf: nomade met twee kinderen; Ysyk-Köl; shirdaks, de handgemaakte vilten kleden.

Reis en verblijf

Voor een reis door Kirgizië kunt u het best een **gespecialiseerd bureau** inschakelen zoals Horizon Travel Company van de in Bisjkek woonachtige Nederlandse Ellen Romeijn (horizon.elcat.kg) of Ecotour (ecotour.kg) met een uitstekend lokaal netwerk in Kirgizië en een agent in Nederland.

Van begin juni tot midden september is de **beste periode** om Kirgizië te bereizen.

Kyrgyzstan van Laurence Mitchell is een aanstekelijk geschreven **reisgids** met veel nuttige informatie (bradtguides.com). Zie ook: landenkompas.nl/kirgizie

nacht slapen we in een pension dat zich het best laat omschrijven als een 'villa kakelbont'. Het heeft een groot puntdak van blauwe golfplaat, een handig herkenningspunt bij gebrek aan straatnaambordjes. De vrouw des huizes heeft naam gemaakt met handgemaakte shirdaks, de kleurrijke vilten kleden waarmee joerten en huiskamers worden bekleed. Ze zijn opvallend modern van kleur en patroon.

De laatste dagen brengen we door in de bergen bij Temir Kanat, iets ten zuiden van het op een na grootste bergmeer ter wereld: Ysyk-Köl. Het laatste stuk naar onze bestemming, een joertkamp, is zelfs voor Sergey een brug te ver. Je kunt wel koning van de Kirgizische weg zijn, maar zonder weg geen koninkrijk. Te voet gaan we verder de berg op. Sergey zwaait, Ulan zwaait. Over een paar dagen staat er op deze plek een andere bus om ons op te pikken, belooft hij. 'Wees vroeg, acht uur.'

Drie dagen lang maken we de mooiste tochten te paard door de bergen van Teskey-Ala-Too. Zonder elektriciteit, zonder telefoon, zonder internet. De ochtend van vertrek ontwaakt de Nederlander in me: wat als de bus er straks niet staat? Dan mis ik het vliegtuig in Bisjkek. Gastheer Satar haalt zijn schouders op. 'De machina komt', lacht hij en hij valt weer in slaap op onze bagage. Na twee uur vergeefs wachten in de hitte, zie ik ver aan de horizon twee koplampen. Satar lacht zijn gouden tanden bloot als ik hem wakker maak. Hij schudt zijn hoofd. 'Waiting is always better in Kyrgyzstan.'

FOTOS: MARIANNE TUERLINGS

